

Notitie organisatie Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek

Afgelopen periode is gezocht naar een nieuw organisatiemodel voor Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold en het Holtingerveld. In het Bestuurlijk Overleg Nationale Parken Zuidwest-Drenthe d.d. 10 juni 2013 is afgesproken dat de provincie het voortouw neemt voor de instelling van een nieuwe stuurgroep voor de Nationale Parken en het Holtingerveld. In deze notitie wordt deze nieuwe organisatie beschreven, met als doel deze in oktober 2013 vast te stellen. De werktitel van de nieuwe stuurgroep luidt: Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek; kort geformuleerd Stuurgroep Regionaal Landschap. Naar een definitieve naam wordt nog gezocht.

1. Nationale Parken

De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor de aanwijzing van Nationale Parken. De verantwoordelijkheid van de borging van het predicaat “nationaal park” en de ondersteuning van het stelsel van nationale parken (SNP) en de educatie en communicatiefuncties door het IVN hebben de provincies niet van het Rijk overgenomen. Het Rijk zal de communicatie en educatiefunctie en de borging van het gebruik van de term ook na 2013 voortzetten (zie brief Staatssecretaris Dijkema d.d. 26 juni 2013).

Met de decentralisatie van Natuur heeft de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor de organisatie en behoud van de doelstellingen overgelaten aan eigenaren en gebruikers van de nationale parken¹. “De wijze waarop de betrokken eigenaren en gebruikers van de nationale parken zich organiseren en hoe zij andere maatschappelijke organisaties daarbij betrekken, is een aangelegenheid van de eigenaren en gebruikers zelf”. In het wetsvoorstel natuurbescherming is in lijn van de strekking van de regeling het volgende opgenomen (art 8.3.2):

2. Een gebied wordt uitsluitend aangewezen als nationaal park, indien:
 - a. het een aaneengesloten gebied met een oppervlakte van ten minste 1000 ha betreft:
 1. waarin zich een of meer ecosystemen bevinden die niet wezenlijk zijn aangetast door menselijk gebruik
 2. waarin zich dier- en plantensoorten, geomorfologische locaties en habitats bevinden die een bijzonder natuurwetenschappelijk, educatief en recreatief belang vertegenwoordigen, of
 3. dat een natuurlijk landschap van grote schoonheid omvat
 - b. het behoud van de wezenlijke kenmerken van het gebied is verzekerd
 - c. het gebied is opengesteld voor bezoekers voor educatieve, culturele en recreatieve doeleinden, met dien verstande dat aan de openstelling voorwaarden en beperkingen kunnen worden gesteld met het oog op het behoud van de wezenlijke kenmerken van een gebied; en
 - d. het gebied zich duidelijk onderscheidt van eerder aangewezen nationale parken.

Planologische bescherming en beheer zijn binnen het kader van de Ecologische Hoofdstructuur een verantwoordelijkheid van de provincies.

De parken in Zuidwest-Drenthe zijn van groot belang voor Zuidwest-Drenthe. Zowel voor de natuur als voor recreatie en toerisme. Ook het omliggende en tussenliggende gebied is van grote

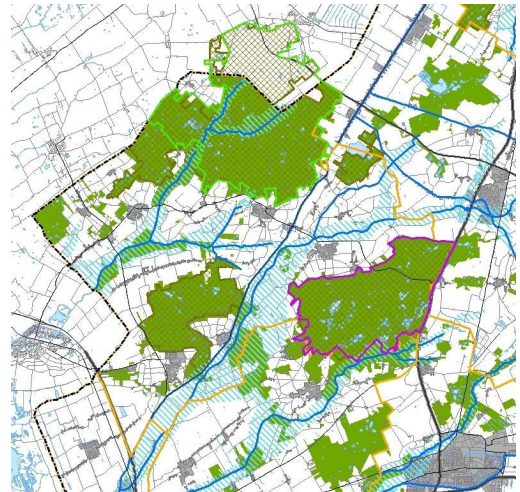
¹ De gewijzigde verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de Regeling wijziging regeling aanwijzing nationale parken (decentralisatie nationale parken) d.d. 11 december 2012, gepubliceerd 20 dec 2012 in de Staatscourant nummer 26543.

landschappelijke waarde, dat bijdraagt aan de versterking van zowel de natuurkwaliteit, als de recreatieve aantrekkelijkheid van het gebied.

2. Organisatiemodel: één krachtige stuurgroep

De provincie Drenthe voelt zich verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteiten en functies van een Nationaal Park. In de Drentsche Aa is de benoeming van het Overlegorgaan en de voorzitter begin 2013 herbevestigd door de provincie.

In het Bestuurlijk Overleg Nationale Parken Zuidwest-Drenthe hebben de samenwerkende partners uitgesproken om te komen tot een slankere bestuurlijke organisatie. Doel is op termijn één breed samengestelde stuurgroep te maken, waarin zo veel mogelijke taken en bevoegdheden worden gebundeld, die nu nog verspreid zijn over diverse bestuurlijke platforms. De Stuurgroep Regionaal Landschap vervangt het oude Overlegorgaan Dwingelderveld, Overlegorgaan Drents-Friese Wold en de Stuurgroep Holtingerveld. De overige Stuurgroepen binnen het gebied worden binnen een bepaalde termijn afgerond, of worden duidelijk aangehaakt bij de Stuurgroep Regionaal Landschap. De nieuw in te stellen Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek heeft als kerngebied twee Nationale Parken en het Holtingerveld, inclusief het tussenliggende gebied (zie kaartje)

Opdracht *Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek*

Mede vanuit de verantwoordelijkheid voor de Nationale Parken draagt de Stuurgroep Regionaal Landschap zorg voor:

1. Het beheren en ontwikkelen van de gebieden op basis van bestaande plannen
 - a) het behoud van het grootste natte heidegebied van West-Europa (het Dwingelderveld) en
 - b) het behoud en de ontwikkeling van het natuurlijk brongebied van de Vledder Aa met bijbehorend landschap van bos, beek en hei in het Drents-Friese Wold en
 - c) daaraan toegevoegd Natura 2000 gebied Leggelderveld en het behoud van het oerlandschap gevormd door ijs en oorlog van het Holtingerveld
2. het recreatief toegankelijk en beleefbaar houden van het hele gebieden voor bezoekers ten behoeve van recreatie, educatie en culturele doeleinden – daaronder valt
 - a) het instandhouden van een basis infrastructuur aan wegen en paden.
 - b) het verzorgen van een basispakket aan recreatieve en educatieve activiteiten gericht op draagvlak voor en beleving van natuur
 - c) het samen werken aan een sterk toeristisch-recreatief product met toeristische organisaties en ondernemers in de regio
 - d) het bieden van ruimte aan onderzoeksinstituten en onderwijsinstellingen om de ecosystemen en de rol van de mens daarin te bestuderen
3. het in synergie ontwikkelen van het omliggende en tussengebied in wisselwerking met de natuurgebieden op basis van bestaande (gemeentelijke) plannen en structuurvisies met als doel
 - het behoud van (cultuurhistorisch) erfgoed en landschappelijke en ecologische kwaliteiten in het tussenliggende gebied

- het versterken van de recreatieve infrastructuur en het verbinden van toeristische routes, attracties en evenementen

4. het genereren van voldoende financiële middelen om voornoemde doelen te realiseren

3. Ontwikkelopgave en beleid

De ontwikkelopgave (en dus de beschikbaarheid van financiële middelen) wordt enerzijds ingevuld vanuit de opgaven voor de Herijkte Ecologische Hoofdstructuur, Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water. Vanuit de opgave van de herijkte Ecologische Hoofdstructuur ligt er nog een opgave om de verbindingen tussen de natuurgebieden te maken en te versterken. Voor Natura 2000 is nog een groot aantal ingrepen nodig om de instandhoudingsdoelen voor de lange termijn zeker te stellen. Het gaat hier bijvoorbeeld om het afronden van het inrichtingsplan Dwingelderveld, realiseren project Spier-Moraine en de inrichting van Kloosterveld en Anserveld, deels in combinatie met de waterbergingsopgave (klimaatbuffers). Gebiedsontwikkeling Oude Willem betekent een belangrijke verbetering voor het bereiken van de natuurdoelen. Vanuit de Kaderrichtlijn water liggen er ook opgaven voor hermeandering, waterkwaliteitsverbetering en waterberging in de Ootmaantlanden.

3.1 Bestaande plannen

De ambities en opgaven voor het NP Dwingelderveld en NP Drents-Friese Wold zijn bij de instelling vastgelegd in een beheer- en inrichtingsplan (BIP). Deze BIP's dienen eens per 10 jaar geactualiseerd te worden. Voor het NP Drents-Friese Wold is een herzien BIP opgesteld, dat is goedgekeurd in de laatste vergadering van het Overlegorgaan van het Drents-Friese Wold. Eind oktober 2013 is het BIP door Gedeputeerde Staten van Drenthe goedgekeurd, met de opmerking dat er nog geen goedkeuring verleend is voor de pilot rewilding.

Het BIP van het Dwingelderveld is in 2004 geactualiseerd. Dit zal in 2014-2015 opnieuw moeten gebeuren, vooral omdat veel van de concrete plannen inmiddels gerealiseerd zijn.

In september 2009 is het Integraal Plan Holtingerveld door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Dit is de basis voor de uitvoering van het Holtingerveld. Het casco voor de Poort Holtingerveld en de schaapskooi is uitgevoerd. Voor de aan Natura 2000 gerelateerde opgaven is het Natura 2000 beheerplan leidend bij de uitvoering. Voor de resterende opgaven op het gebied van informatievoorziening en recreatie moet de Stuurgroep Regionaal Landschap nog een geactualiseerde uitvoeringsagenda vaststellen.

3.2 Toegankelijk en beleefbaar houden van het gebied

Een belangrijke drager van de regionale economie is de toeristische sector. De belangen van de recreatie gaan in veel gevallen verder dan het smalle gebied in en om de nationale parken. Het afstemmen van gebiedsmarketing en een kwaliteitsslag voor de verblijfsrecreatie (in het kader van LEADER) is gekoppeld aan de Samenwerkingsagenda Zuidwest-Drenthe. Voor het gebied van het Regionaal landschap is belangrijk dat de voorzieningen op peil blijven en de recreatieve verbindingen tussen de natuurgebieden en de dorpen optimaal zijn. Er is een verbeteringslag mogelijk in de afstemming van communicatie en marketing van de verschillende partijen.

Vanuit het verleden zijn Nationale Parken ook van belang voor draagvlak voor natuur(beheer). Voor educatie en communicatie zorgt het Rijk voor de twee Nationale Parken voor een basisinzet (na nieuwe bezuinigingen in 2014 is er financieel weinig meer van over). Het is aan de Stuurgroep Regionaal Landschap om daar aanvullend nog actie op te richten, evenals op een aanbod van activiteiten voor de recreatie. De financiering en de openingstijden van de huidige informatie- en bezoekerscentra en de educatieve medewerkers verdient daarbij aandacht.

3.3 het tussenliggende gebied

Het tussenliggende gebied beslaat voornamelijk het grondgebied van de gemeente Westerveld.

Uitgangspunten daarvoor heeft de gemeente vastgelegd in een Beeldkwaliteitsplan, een Landschapsonwikkelingsplan en de recent gepresenteerde Structuurvisie.

Subsidie voor agrarisch natuurbeheer is alleen nog beschikbaar in gebieden waar een natuurrendement is te behalen. De ontstane gebieden ondersteunen de biodiversiteit, **vormen een verbinding tussen natuurgebieden** of zijn een schil om een natuurgebied heen. Uitgangspunt is dat boeren niet meer afzonderlijk subsidie aanvragen, maar alleen als collectief voor een groter gebied. De Stuurgroep Regionaal Landschap kan samen met de Agrarische Natuurvereniging Drenthe en de terreinbeheerders nagaan op welke wijze agrarisch natuurbeheer in dit gebied het realiseren van de natuurdoelen in de regio kan versterken.

3.4 voldoende financiële middelen

Provinciale Staten hebben in februari 2013 structureel geld voor de nationale parken in Drenthe beschikbaar gesteld (€365.000 per jaar voor Zuidwest-Drenthe). Dit is ca 80% van het budget dat vroeger via het Rijk kwam. Bij de decentralisatie Natuur heeft het Rijk met provincies afspraken gemaakt voor het afronden van de Ecologische hoofdstructuur en Natura 2000 doelen. Deze middelen zijn beschikbaar voor het realiseren van de (internationale) natuur- en waterdoelen. Middelen voor beheer worden in contracten met terreinbeheerders weggezet. Door de bezuinigingen staan middelen voor behoud van recreatieve en educatieve voorzieningen ernstig onder druk.

Voor schaapskuddes in Drenthe hebben Provinciale Staten eveneens in februari 2013 een structureel budget beschikbaar gesteld (€ 240.000 per jaar voor heel Drenthe).

4. Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek

Wij stellen voor deze groep de naam “**Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek²**” te geven. In deze groep hebben de volgende organisaties³ zitting:

Provincie Drenthe – voorzitter (gedeputeerde)

Provincie Drenthe – secretaris (ambtelijk)

Provincie Fryslân

Waterschap Reest en Wieden

Gemeente Westerveld

Gemeente Ooststellingwerf

Gemeente De Wolden

Gemeente Midden Drenthe

Staatsbosbeheer

Natuurmonumenten

Het Drentse Landschap

LTO Noord

Recreatieschap Drenthe

Recron

² Overleggroep of Overlegorgaan zijn ook mogelijke benamingen. Vanuit de gemeenten is aangegeven dat men graag een stevige groep wil die ook resultaten laat zien. Daarom is voor de term Stuurgroep gekozen. Omdat het gebied groter is dan een Nationaal Park en er geen door het Rijk vastgesteld predicaat Nationaal Landschap is en het gebied zowel in Drenthe als Friesland ligt, is gekozen voor de term Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek.

³ Organisaties worden benoemd, personen worden door de organisaties voorgedragen

Gedeputeerde Staten benoemen organisaties in de Stuurgroep Regionaal Landschap. Na instelling zullen de organisaties schriftelijk benaderd worden om bestuurders/directieleden voor te dragen om hun organisatie in de Stuurgroep Regionaal Landschap te vertegenwoordigen.

Spelregels voor de vergaderingen

De Stuurgroep Regionaal Landschap neemt geen formele bevoegdheden van afzonderlijke organisaties over. Democratische processen worden in en door de desbetreffende organisaties voorbereid en zo nodig besluiten genomen. Deze door afzonderlijke organisaties genomen besluiten hebben mogelijk gevolgen voor derden. Op dat moment is openbaarheid en eventuele inspraakprocedures van toepassing; niet op de besluiten (in de vorm van onderlinge afspraken) van de Stuurgroep Regionaal Landschap. De Stuurgroep Regionaal Landschap zal daarom niet openbaar vergaderen. Agenda's en verslagen worden wel transparant gecommuniceerd. Op verzoek van een of meerdere leden kunnen bij agendapunten gasten worden uitgenodigd voor een toelichting of advies. De Stuurgroep Regionaal Landschap fungeert als Overlegorgaan van de beide Nationale Parken (bijvoorbeeld in de vertegenwoordiging binnen het Samenwerkingsverband Nationale Parken) en brengt jaarlijks een advies uit aan Gedeputeerde Staten van Drenthe over de inzet van de middelen voor de Nationale Parken en het vaststellen van het BIP. Als het advies past binnen de door Gedeputeerde Staten gestelde kaders en binnen het beschikbare budget, zullen Gedeputeerde Staten in principe conform het advies van de Stuurgroep Regionaal Landschap het budget verdelen.

5. De projectgroep

Voor de uitvoering van de BIP's en het Integraal plan en de voorbereiding van de vergaderingen van de Stuurgroep Regionaal Landschap, wordt een integrale projectgroep gevormd. Hierin hebben ambtelijke vertegenwoordigers van de organisaties uit de Stuurgroep Regionaal Landschap zitting. De projectgroep draagt zorg voor de feitelijke uitvoering en het voorbereiden van de vergaderingen van de Stuurgroep Regionaal Landschap. De projectgroep kan zich desgewenst laten bijstaan door (ad hoc) werkgroepen. De projectgroep wordt de spil van het gebiedsproces rond het Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek.. Leden hebben mandaat om namens hun organisatie afspraken te maken op ambtelijk niveau. Zij zijn het eerste aanspreekpunt vanuit deze projectgroep en zorgen intern voor terugkoppeling, draagvlak en afstemming.

Na instelling van Gedeputeerde Staten van de Stuurgroep Regionaal Landschap, zullen de organisaties ook benaderd worden om personen voor te dragen die hun organisatie op ambtelijk niveau in de projectgroep zullen vertegenwoordigen

Samenstelling projectgroep:

Provincie Drenthe, voorzitter
Provincie Drenthe, secretaris
Provincie Fryslân
Waterschap Reest en Wieden
Gemeente Westerveld
Gemeente Ooststellingwerf
Gemeente De Wolden
Gemeente Midden Drenthe
Staatsbosbeheer
Natuurmonumenten
Het Drentse Landschap
LTO Noord
Recreatieschap Drenthe
Recron
C&E coördinator IVN

6. Werkgroep Educatie, Recreatie en Communicatie

In de brief van 26 juni 2013 aan de Tweede Kamer zegt de Staatssecretaris van Economische Zaken over Voorlichting & Educatie in de Nationale Parken het volgende: "De coördinerende rol van IVN blijft structureel gefinancierd. Hiermee blijft het voorzieningenniveau in de concrete uitvoering bij de Nationale Parken op peil".

De staatssecretaris verwacht hierbij wel van provincie, gemeenten en terreinbeheerders dat ze de uitvoerende activiteiten voor hun rekening nemen, zoals bezoekerscentra, scholennetwerken en lespakketten.

Omdat voorlichting en educatie een belangrijke plus van de Nationale Parken vormt, gaan wij ervan uit dat hiervoor een aparte werkgroep noodzakelijk zal blijken. Zeker in de komende jaren, nu er meer afstemming tussen de gebieden nodig is. Omdat het IVN vanuit het Rijk hier een coördinerende taak heeft, ligt het voor de hand dat het IVN hier een trekkersrol vervult. Als basis voor Communicatie, Educatie en Recreatie wordt een apart plan op hoofdlijnen voorgelegd aan de Stuurgroep Regionaal Landschap.

In Zuidwest-Drenthe/ Zuidoost-Friesland moet afstemming met de gemeentepromotie, marketing en de Samenwerkingsagenda goed geregeld worden. De Stuurgroep Regionaal Landschap zal hier dan ook op toezien en de verschillende organisaties die actief zijn in de regio met voorlichting en promotie, zullen een rol krijgen in de werkgroep.

7. De omgeving

Aanleiding voor een wijziging in de structuur in Zuidwest-Drenthe is de bestuurlijke drukte. Het gevoel dat dezelfde discussies op meerdere niveaus en met wisselende partners opnieuw gevoerd worden. Afgesproken is dat in Zuidwest-Drenthe naast de Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek, ook een Bestuurlijk Gebiedsoverleg Zuidwest-Drenthe met 5 gemeenten, waterschap en provincie blijft bestaan. Het gebiedsoverleg wordt voorbereid door een ambtelijk kernteam. Het gebiedsoverleg bestaat alleen uit overheden en is bedoeld om gezamenlijke opgaven, waarvoor de overheden elkaar nodig hebben, tot uitvoering te brengen. De daadwerkelijke uitvoering zal zoveel mogelijk in bestaande overlevormen of bij een enkele partij belegd worden, waarbij nadrukkelijk de samenwerking in de uitvoering gezocht wordt met andere partijen in de regio..

Als basis voor de samenwerking in het gebiedsoverleg is de Samenwerkingsagenda opgesteld. Gezamenlijke gebiedsmarketing en invulling van het Leadergebied ten behoeve van een kwaliteitsimpuls recreatie zijn hier belegd.

Uitgangspunt is in Zuidwest-Drenthe dat naast het Bestuurlijk Gebiedsoverleg Zuidwest-Drenthe en de Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek zo weinig mogelijk andere bestuurlijke groepen actief zijn. Daar waar inmiddels trajecten in gang zijn gezet, zullen deze zorgvuldig worden afgerond of overgedragen. Nieuwe Stuurgroepen of Bestuurscommissies worden alleen ingesteld, als deze vanwege de realisatiekracht (bestuurscommissie) of het schaalniveau van de opgave (deelgebied met een complexe opgave) niet past binnen het normale bestuurlijk gebiedsoverleg in Zuidwest of de Stuurgroep Regionaal Landschap.

De nog bestaande overlevormen:

- Stuurgroep Oude Willem → is omgevormd naar een Bestuurscommissie onder de WILG
- Stuurgroep Ontwikkelagenda Appelscha → afronden in 2014; opgave Appelscha poort van het Nationaal Park komt terug in de Stuurgroep Regionaal Landschap
- Stuurgroep Gebiedsontwikkeling Uffelte-Ruinen → instandhouden tot de opgave is omgezet in een uitvoeringsplan, en aan de hand daarvan bezien of het verstandig is de uitvoering onder te brengen in Stuurgroep Regionaal Landschap

- Stuurgroep Kolonie van Weldadigheid → blijft bestaan vanwege plaatsing Frederiksoord en Veenhuizen op Unescolijst.
- Stuurgroep Holtingerveld is opgeheven. De projectgroep gaat als werkgroep Holtingerveld aan de slag met de resterende opgaven vanuit het Integraal plan na besluitvorming door de Stuurgroep Regionaal Landschap

Versie: 12 november 2013

Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek
Catrien Scholten / Alie Molanus
Provinciehuis Drenthe
Westerbrink 1, Assen
Postbus 122, 9400 AC ASSEN
T 0592 365 726 / 796